

Stjepan Šmid. List bo izhajal vsakega 5. in 20. v mesecu. Zanj ni posebne naročnine, temveč ga dobivajo naročniki „Napredka“ brezplačno. V programu pravi uredništvo, da bo listu v prvi vrsti naloga stanovska borba. Smoter tej borbi pa je svobodna šola in svobodno učiteljstvo, a s to je v najožji zvezi svoboda domovine in naroda. Zakaj, ako je resnica, da more svobodna šola delovati samo na svobodni zemlji, tedaj je resnica tudi to, da si ne moremo misliti svobode naroda brez svobodne vzgoje, ki jo jamči samo svobodna šola. — Ljudska šola je vzgojna šola, in v nji ni pouk svrha, nego samo vodstvo, da se med deca razvije značaj ter se narodu vzgoje vrli sinovi in hčere. — Ljudska šola se mora osvoboditi vsakega enostranskega vpliva. Šolo naj imajo v rokah pozvani strokovnjaki, a ne elementi, ki jim je ona tuje in nepoznana polje. V tem smislu hoče list zagovarjati svobodo šole in učiteljstva. Isto hočete tudi vi, Slovenci. To mi dokazuje članek vašega tovariša Gangla. — Svijetlo i tmina — ki ga je priobčil naš „Napredak“ lansko leto (str. 617.) — „Hrvatski učiteljski dom“ se bo brez ozira na katerokoli osebo boril samo za resnico in pravico, posebno pa za napredek šole in učiteljstva. — Ni mogoče, da pojde brez boja, tudi ta je potreben, samo stvaren mora biti in voditi se mora na dostojen in pošten način.*) Geslo novega lista je: ljubezen za šolo in učiteljstvo, ljubezen za domovino in narod.

Napredek znači tudi namera predsednika „Hrvatske pripomočne i posmrtno zadruga“ (nekako slične vašemu „Vdovskemu društvu“), tovariša Matije Lisca, ki misli v to zadrugo uvesti določila, da bi obenem odgovarjala tudi vaši „Jubilejski samopomoči.“

Tudi hrvaško učiteljstvo se torej živahno giblje, kar bodi veselo znamenje vesele bodočnosti.

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodono naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani.
registrirana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca grudna: K 159.940-59.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v pošt-nih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Preosnova srbskega narodnega šolstva.

Belgrad, 5. januarja 1908.

— p — Naš naučni minister namerava uvesti v naše narodno šolstvo temeljito preosnovo. Nedavno je bil poklican k njemu učitelj Jovan P. Jovanović, urednik pedagoškega lista „Prosvete“ v Kragujevcu, ki vedno deluje za zblizanje in skupnost jugoslovanskega učiteljstva.

Naučni minister mu je dejal, da je namenjen uvesti korenite reforme v uredbo srbskega narodnega (ljudskega) šolstva. Popolnoma je uverjen o nujni potrebi podaljšanja šolske obveznosti, ker ne daje osnovna šola s štirimi leti učenja zadostnih rezultatov ter tako ne zadošča v popolni meri potrebam, ki se vzdržuje zaradi njih.

V tem uverjenju hoče minister ukreniti, da naj traja obvezno šolsko obiskovanje narodnih šol šest let za one, ki ne prestopijo v srednje šole, a po osnovnem šolanju šestih let v redni osnovni šoli se uvede tudi obvezno šolanje do končanega osemnajstega leta.

Ker pa so za izvedbo te namere potrebna tudi večja denarna sredstva, je naučni minister zahteval že sedaj zvišanje državnih šolskih doklad. Te doklade so znašale v preteklem letu 27%, a v projektu državnega proračuna za leto 1908, so doklade povišane na 32%, torej za 5%.

Srbsko učiteljstvo z veseljem pozdravlja to namero svojega prvega šolskega funkcionarja ter je uverjeno, da se kmalu izpremeni v istino. Tudi kralj Peter je zavzel za napredek narodnega šolstva, ker je z učiteljstvom vred uverjen, da je samo prosveta tista moralna sila, ki more dvigniti narod v vsakem pogledu.

*) Kakšen ne sme biti boj, to vam kažejo naši klerikalci, ki so učitelji vašim furtinašem. Uredn.

Srbskemu učiteljstvu, ki pazno motri vaše delovanje, je hudo, ko vidi, koliko trdih nasprotnikov ima slovensko učiteljstvo pri svojem plemenitem prizadevanju. Takih nasprotnikov mi nimamo, ker hočemo vsi s šolo prosvetiti narod. Zato pa so naše simpatije na vaši strani!

Dežel. slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani.

Občni zbor tega društva se je vršil takoj po zborovanju „Društva za zgradbo Učiteljskega konvikta“, ki smo o njem poročali v zadnji številki svojega lista.

O tem 39. občnem zborovanju prijavljamo pa danes nastopno poročilo.

Predsednikov nagovor.

Tovariš Juraj Režek:

Slavni zbor! Otvaram današnje naše glavno zborovanje. Predvsem prav srčno pozdravljam v imenu društvenega odbora vas vse, cenjene gospodične tovarišice in vrle gospode tovariše, ki ste se našemu vabilu letos zopet odzvali v tako mnogobrojnem številu.

Posebno iskreno pa pozdravljam še današnje naše goste, gospode tovariše iz Štajerske in Primorske, ki ob vsaki priliki kažejo lepo svojo kolegialnost in solidarnost z učiteljstvom kranjskim, in g. tovariš Pesek je iz prijaznosti celo prevzel poročilo ob današnjem našem zborovanju. (Živio!)

Istotako srčno pozdravljam pa tudi gospode zastopnike naših dnevnikov, ki kažejo s tem veliko svoje zanimanje za naš učiteljski stan.

Štirideseto leto bo prihodnje leto že minilo, odkar se je postavil temelj našemu društvu. In v dolgem tem času je naše društvo vedno obračalo vso svojo pozornost na izboljšanje našega narodnega šolstva, ki je bilo ravno ob tistem času še docela zanemarjeno; obračalo pa je tudi vso svojo skrb za izboljšanje našega gmotnega stanja, žal, da so vsi ti naši napori ob nedelavnosti našega deželnega zbora ostali brezuspešni.

Naše društvo je bilo o zadnji Veliki noči toraj sklenilo v tej stvari storiti še zadnji odločni korak, a ob ravno tem času so se zgahnili tudi druga avstrijska učiteljska društva — in tako je imelo vse avstrijsko učiteljstvo svoj skupni shod na Dunaju, na katerem je končno formuliralo svoje zahteve. Upamo, da bo ta skupni naš korak imel zaželeni uspeh, saj smo videli in slišali, da sede v novem ljudskem parlamentu možje, ki upoštevajo naše veliko kulturno delo in ki nimajo tako zakrknjenega srea, kakor smo to, žal, videli v sedaj že bivšem našem deželnem zboru. Dal Bog, da se ne bi varali v teh svojih upih in nadah! (Dobro!)

Vse drugo boste zvedeli iz tajnikovnega in blagajnikovnega poročila. Prosim g. tajnika, da nam poda svoje poročilo.

Tajnikovo poročilo.

Tovariš Jakob Furlan:

Slavni zbor! Zopet mi je čast, poročati vam o delovanju našega društva v preteklem društvenem letu.

Ker je tovariš predsednik že omenil nekaj društvenega delovanja, hočem prav na kratko napraviti, da bo imel tovariš Pesek več časa in da vam ne bo treba poslušati suhoparnega poročila.

Pri zadnjem 38. občnem zborovanju našega društva, ki se je vršilo 27. decembra 1906 ravnodu, ste poverili društveno poslovanje odboru, ki se je v svoji prvi seji tako-le konstituiral: Juraj Režek, predsednik; Luka Jelenc, podpredsednik; Jakob Furlan, tajnik; Jakob Dimnik, blagajnik. Odborniki: Ivan Bernot, Fran Črnogoj, Josip Gregorin, Viktor Jaklič in Janko Likar.

Prošenj za izboljšanje našega gmotnega stanja, za nastavljanje posvetnih učnih oseb na novomeški deški ljudski šoli in za drugi razred v deželni bolnici tudi letos odbor ni mogel oddati, ker deželni zbor ni bil sklican. Upajmo, da nam bo mogoče to storiti v prihodnjem letu, da bi le vse prošnje imele popolen uspeh! (Dobro!)

Odbor je imel v preteklem letu sedem sej, v katerih je reševal tekoče društvene zadeve.

Skoraj pri vseh sejah je bila glavna točka: „Izboljšanje našega gmotnega stanja“. Predlagalo in ukrepalo se je to in ono. Stavil

se je predlog, da bi se sklical zopet učiteljski shod, ali da bi šla deputacija k deželnemu predsedniku prosit, da bi bil sklican deželni zbor, ali naj gre deputacija na Dunaj k ministrom in tudi presvetlemu cesarju, da bi država za nas kaj ukrenila.

Kaj se je slednjič zgodilo, vam je znano. Naše društvo je poslalo na Dunaj kot zastopnika predsednika Juraja Režka.

Društvo „Hrvatski Zmaj“ je o Binkoštih odkrilo spominsko ploščo nadučitelju in pisatelju Ljudevitu Tomšiču, bratu našega Ivana. Belokranjsko učiteljsko društvo je povabilo naše društvo, da se udeležijo te slavnosti. Naše društvo in „Zavezo“ sva zastopala tovariš predsednik in jaz.

Odbor je poslal resolucijo za ureditev učiteljskih plač na državni zbor, kakor tudi peticijo zaradi slovenskih srednjih šol in slovenskega vseučilišča v Ljubljani.

Delegatom k „Zavezinemu“ zborovanju so bili izvoljeni in odposlani tovariši: Furlan Jakob, Likar Janko, Sadar Vendelin in Wider Karel.

Travnova zapuščina je končno uravnana. Naše društvo je dobilo 5000 K, ki jih je sodnija naložila v Mestni hranilnici pod knjižnično št. 57.761, od katerih bo dobivalo naše društvo letne obresti.

Tovariš nadučitelj Janko Žirovnik je navsvetoval odboru, da naj bi naše društvo prirejalo v zimskem času večerne sestanke z gojenci IV. letnika c. kr. učelišča, pri katerih naj bi prevzeli starejši učitelji predavanja o raznih šolskih in s šolo povezanih življenjskih vprašanjih. Po predavanju bi se vršila stvarna debata, potem pa prosta zabava s petjem itd., s čimer bi se kandidati kolikortoliko uvajali v naš veljavni in častitljivi stan. Teh večerov naj bi se smeli udeleževati le učitelji in četrtoletniki s svojimi profesorji.

Ta nasvet je odbor sprejel enoglasno in z veseljem, ter bo, če le mogoče, že v mesecu januarju priredil tak večer. (Živio!)

Moja dolžnost je, poročati vam tudi o delovanju naših okrajnih učiteljskih društev, ali vam vsaj povedati število društvnikov, kar mora vendar vsako društvo vedeti; a še tega ne morem storiti.

Društvene izkaze sem letos nalašč razposlal šele 20. novembra, da nihče ne bo odlašal z odgovorom. Potem sem čez 14 dni opomnil vsa društva na njihovo dolžnost v „Učiteljskem Tovarišu“; neko društvo je dobilo celo trikrat izkaz — vrnilo pa ni nobenega — in vendar še danes nimam izkazov od Belokranjskega, Kočevskega, Krškega, Logaškega in Radovljanskega društva; zato mi je vsako natančno poročilo nemogoče, kakor ga tudi magistratu ne bom mogel poslati.

Ne vem, kaj je vzrok tej brezbriznosti! Svojemu društvu in svojemu stanu bi bil vendar vsak funkcionar dolžan teh par besedi v „Izkazu“ napisati. Kako hočemo od drugih zahtevati vse natančno izpolnjeno, ako sami tega ne storimo?

Lansko leto sem bil končal svoje poročilo v nadeji, da vam bom mogel poročati letos kaj bolj veselega o našem gmotnem stanju, kar se mi pa ni izpolnilo. Upam, da nam bo danes g. Kraševac pokazal natančno pot, po kateri pridemo gotovo in takoj do naših krvavo zasluženih plač. (Dobro!)

S tem končujem ter prosim, da blagovoli slavni zbor vzeti na znanje moje poročilo, ki je brez vseh „natvez“!

Predsednik: Želi kdo besede k tajnikovemu poročilu? — Tovariš Šega se je oglašil.

Tovariš Šega je rekel, da je učiteljstvo med Scilo in Karibdo. Učiteljstvo je že vajeno napadov od svojih starih nasprotnikov ter se ne zmeni zanje, ker so izbruh strastnega sovraštva. Vsakega pa zabolijo če prihajajo napadi od prijateljev. Tak napad je znani dopis nekega Kraševca. (Op. ured.: Glej našo zadnjo štev. lanskega letnika!) Govornik je odločno zavrnil očitanja, da bi ne stala učiteljstvo in „Učit. Tov.“ na višku odločnosti. Ta odločnost se je pokazala pred dvema letoma pri deželni učiteljski skupščini, in taka odločnost nima doslej nikjer primere. Sploh je pa ves napad poln nelogike. Kraševac bi se pokazal kot moža, če bi stopil pred nas in nam povedal naravnost, kar mu leži na srcu. Zabavljanje izza tujega hrbita ni značajno, še manj možgato. „Učit. Tovariš“ je stopal vedno pravo pot. Njegovemu uredniku ni treba izrekati zupanja, ker ga vsi poznamo. (Odobranje.)

Blagajnikovo poročilo.

Tovariš Jakob Dimnik je poročal, da ni denarno stanje posebno ugodno, ker člani ne plačujejo redno malenkostnih zneskov. Da ima društvo kljub temu 5050 K imetja, se mora zahvaliti pokojnemu tovarišu Jos. Travnu, ki nam je oporočil 5000 K. Te je sodišče plodonosno naložilo v Mestni hranilnici ljubljanski, društvo pa bo smelo uporabljati samo obresti.

Tov. Janko Likar je predlagal, naj odbor pazi, da se strogo izpolnjuje pravila, da bodo člani natančno izvrševali vse določbe, torej tudi redno plačevali članarino.

V imenu pregledovalcev je poročal tov. Al. Kecalj ter izjavil, da so vse knjige in vsi računi v najlepšem redu. Predlaga odboru absolutorij. (Sprejeto.)

Peskov referat.

Tovariš Anton Pesek, nadučitelj iz Narapelj na Štajerskem, se je namenil govoriti o socialnem delu učiteljstva. Huda bolezen ga je priklenila na posteljo. Komaj je vstal, da je mogel priti v Ljubljano.

Socialno vprašanje obsega stremljenje, ki naj pridobi vsakemu posamezniku človečanske pravice in tisto stališče, ki je vredno človeškega bitja.

Sovražnik ljudstva je nemško-rimski klerikalizem, ki nas je pokristjanił z mečem in ognjem, nas podjarmil in zasužnil. Nemški graščak in nemški duhovnik sta bila gospoda. Toliko govore o ljubezni do kmeta. Kje so bili ti prijatelji, ko so po graščinah in samostanih prirejali orgije, se mastili in pili, spodaj v kletih pa je zdihoval uklenjeni kmet, žena in otroci pa so stradali doma? Tisti upor, tisti boj, ki se je raznel med ljudstvom, je bil socialni boj našega kmeta, da si pribori človeško življenje. Takrat je bil klerikalizem plemenitaški.

Potem je prišel meščan do veljave. Sedaj sta v veljavi kmet in delavec, in klerikalizem se vñema za kmeta in delavca. A ta socialni boj še ni končan, zakaj še danes se bolje godi gosposkemu psu in gosposki mački nego ubogemu človeku.

Proti uboštvu in izkoriščanju je danes edino orožje izobrazba in napredek. Ako deluje učiteljstvo s tem orožjem, pospešuje socialni razvoj našega naroda. — V smislu v Radovljici sprejetih resolucij — na delo med ljudstvo! — storimo danes korak naprej in osnujmo narodno socialno zvezo. — V tem naj nam bodo zgled klerikalci, ki potom svoje krščansko-socialne zveze enostransko vzgajajo narod. Ljudstvu pa je treba čuti dve plati zvona, da spozna resnico. Ustanovimo zvezo vseh nepolitiških društev. Odseki za izvenšolsko delovanje učiteljstva naj se izpremene v socialne odseke. Bilo bi prestrašopetno, ko bi se kar tako prepustili klerikalcem. Delo je naša in narodna rešitev.

Govornik potem razvija misli, ki smo jih objavili v zadnji številki lanskega leta v članku „Boj za šolo in Slovenci“ ter pravi, da je delo brezuspešno, če nimamo ljudstva za seboj. Če pride klerikalizem do vlade, nam preti demoralizacija učiteljskega stanu: vohunstvo, svetohlinstvo, klečeplaztvo. To se ne sme zgoditi, zato na delo med ljudstvo, da bo z nami, ko povzdignemo glas v obrambo šole! (Odobranje.)

Tovariš Blagajne se je izrekel za tako zvezo, ki obeta provzročiti novo življenje posebno na kmetih.

Tovariš Kabaj pravi, da bo centralni odbor za vse kronovine v Ljubljani, ki naj bo naše ognjišče.

Poročevalec Pesek pravi, da skrbi osrednji (socialni) odsek „Zaveze“ za vse jugoslovanske pokrajine, toda nekaj avtonomije moramo pustiti vsaki kronovini. Vsaka dežela imej svojo socialno zvezo, nad vsemi pa bodi socialna zveza v Ljubljani.

Tovariš Dimnik predlaga naj se zadeva prepusti odboru, ki se naj pomnoži z zastopniki okrajnih učiteljskih društev. (Sprejeto.)

Volitve.

Novoizvoljeni odbor si je razdelil svoje posle sledeče: Juraj Režek, predsednik; Luka Jelenc, podpredsednik; Fr. Skuj, tajnik; Jakob Dimnik, blagajnik; odborniki: Jakob Furlan, Jos. Gregorin, Janko Likar, Anton Likozar, in Andrej Rapč.

Dalje v prilogi.

Predlogi.

Tovariš Šega predlaga, naj se obrne odbor na kompetentno mesto s prošnjo, da se tudi učiteljstvu šteje jubilejsko leto 1908. za dvojno službeno leto, kakor se to namerava pri državnih uradnikih. (Sprejeto).

S tem je bil dnevni red izčrpan, in tovariš predsednik zaključil zborovanje.

Društvo slov. učiteljic.

Društvo slovenskih učiteljic je zborovalo dne 31. decembra 1907 v šentjakovski osemrazrednici v Ljubljani.

Poročilo predsednice.

Predsednica, tovarišica K. Drollova, otvori zborovanje s pozdravom na prisotne kolegice, želeč, da bi imelo posvetovanje mnogo uspehov. Zapisničarica se izvolita tovarišici Miklavčičeva in Zemljanova. Potem poroča predsednica o vseavstrijskem shodu učit. delegatov na Dunaju, čigar glavno poročilo je čitala izvestno že vsakatera navzočih v „Učit. Tov.“ Obzaruje le, da so bile učiteljice zastopane pri tem shodu v tako majhnem številu. Prišle so namreč le 3 Čehinje, 4 Dunajčanke in 1 Slovenka, vsem le 8 učiteljic. Skrajni čas je torej, da se zbudé učiteljice iz stanovske letargije, da se združijo v močno falango v društvu učiteljic, ki naj bo seveda v lepem sporazumenju z že obstoječimi učiteljskimi društvi. Glas množice prodere marsikatero zapreko, dočim se glas posameznika po izgubi kakor slaboten vzdih bolnika. Združimo se torej, da bo naš klic močan, tako da prodere celo do ušes naših gluhih deželnih očetov, ki se jim končno morajo omehčati trda srca.

Skrb za bolne učiteljice.

Tovarišica M. Stupica — ki je menda vadniških učiteljic prva, ki je kdaj milostno počastila naše zborovanje — poroča, kaj bi društvo učiteljic oskrbelo svojim članicam za slučaj bolezni. Obbolele učiteljice, ki si pri svoji borni plači ne morejo privoščiti drugi razred v bolnici, so primorane, da gredo v tretji razred med deželne ubožke-bolnike, a še tam jim je postrežba jako nedostopna. Ker je pa bolnica deželni dobrodelni zavod, učiteljice pa smo takorekoč deželne delavke, zato je dolžnost, da nam dežela kot naša delodajalka preskrbi brezplačno oskrbo v deželni bolnici. Društvo slov. učiteljic naj se obrne v to svrhu do deželnega odbora s peticijo in prošnjo, da dobi v jubilejskem letu našega presvetlega cesarja v deželni bolnici brezplačno oskrbo obolenih članic v II. razredu.*

Zdravilišče za učiteljice.

Na to poroča tovarišica Ant. Stupica o ideji, ali bi bilo mogoče ustanoviti nekak sanatorij ali hospic za slabotne in obbolele učiteljice. — Za izvršitev te ideje naj bi se vnele vse avstrijske učiteljice brez ozira na narodnostno in politično prepričanje. Najpripravnejši kraj za uresničenje te ideje bi bil Bohinj, ki ima poleg divne planinske leže tudi krasne smrekove gozdove. Poročevalka pravi, da je poskrbljeno tudi za vplivno protektorico, ki bi nam zlasti v jubilejskem letu izposlovala pri vladi marsikatero izdatno pomoč. Ker pa poročevalka predlaga, naj bi se temu podjetju odzvale poleg slovenskih, čeških in hrvaških učiteljic tudi nemške, se vname živahna debata.

Tovarišica Miklavčičeva meni, da morajo pri osnovanju te lepe ideje paziti zlasti na to, da ne pridejo v roke katerikoli politični stranki, tovarišica Zupančičeva pa, da se pri podjetju ozira edinole na Slovanke. Oba predloga obveljata enoglasno.

V osnovni ali agitacijski odsek, ki naj prevzame nalogo, da razširja to idejo med vsemi slovanskimi učiteljicami in nabira prispevkov po 20 K kot ustanovne članarine, se izvolijo sledeče tovarišice: za Kranjsko: Mayer, Sark, Sirk, Stupica, Zemljan; za Štajersko: Milčinski, Novak, Stupica, Dostal, Razlag; za Primorsko: Krajnik, Pavšič, Jelšek, Goli.

Sklep.

Po izčrpanem dnevnem redu se tovarišica Drollova zahvali za obilo udeležbo in zaključuje.

Enak sklep je že storilo „Deželno slov. učit. društvo“. Peticije pa še ni moglo izročiti deželnemu zboru, ker ni ta več let zboroval. Zgodí se pa to takoj, ko se skliče novi deželni zbor. Uredn.

zborovanje. Osnovni odbor se po zaključku še posvetoje, kako bi se ideja za uresničenje zgradbe hospica razširjala najuspešneje med drugimi neprisotnimi slovanskimi kolegicami.

Upravništvo „Učit. Tovariša“ je odslej: Ljubljana, Gradišče št. 2.

Trgovske šole in Slovenci.

„Edinost“ pravi, da je naše šolstvo vobče še na nizki stopnji nasproti drugim narodom. Manjka nam še mnogo elementarnih šol, zlasti v Istri in na Koroskem. Manjkajo nam še po vseh kronovinah slovenske srednje šole. Za Kranjsko so sicer obljubljene, toda še sedaj ne bodo čisto slovenske. O slovenskih paralelkah na ljubljanski realki pa ne čujemo nič, akoravno je njih potreba statistično dokazana. Do sedaj je vlada obljubila podpirati ustanovitve trgovske šole v Ljubljani, ali najraje nam bi privoščila dvorazredno, ki pa za Ljubljano nikakor ne bi zadostovala. Dvorazredno trgovsko šolo ima Ljubljana že davno; sicer je ta šola nemška, ali njen obstanek je tudi nadalje zagotovljen, ker je šola privatna in mnogoštevilno frekventovana od italijanskih in srbo-hrvaških dijakov, ki jo obiskujejo z namenom, da se tu zadostno priučijo nemščini. Ljubljana kakor središče Slovencev potrebuje višje šole, ako hočemo kdaj konkurirati s sosednimi narodi.

Pametna je torej misel tistih, ki hočejo prihodnjo trgovsko šolo združiti z višjo obrtno šolo, kakor je to tudi izvršeno v Črnovicah. Stroški bi bili izdatno manjši, in trgovska šola bi dobila značaj višje trgovske šole s štiri razredi. Taka šola bi bila gotovo tudi bolj obiskovana nego dvorazredna, ker bi nudila gojencem večjo izobrazbo, usposobljenost enoletnega vojaškega dobrovoljstva in vobče boljše prihodnost. Napačno bi bilo torej, ako bi hoteli merodajni krogi tudi pri tem štediti ter se zadovoljiti le s polovičarstvom, ki Slovence degradira za narod druge vrste.

Z ustanovitvijo trgovske šole v Ljubljani pa trgovsko šolstvo za Slovence še ni rešeno. Enako šolstvo potrebujejo Slovenci v Trstu, kjer je pravzaprav središče vse južnoavstrijske trgovine in kjer je morda tudi slovenski trgovski življenjski celotno mnogoštevilnejši od ljubljanskega. V novem času so Slovenci ustanovili v Trstu po zgledu Italijanov in Nemcev važna trgovska denarna podjetja. Tako se izvršujejo polagoma Vodnikove zlate besede: „Slovenec, tvoja zemlja je zdrava in nje leži najprava“ in dalje, ko peva — „kupčija, morje tebe redé“.

Slovenska trgovska šola v Trstu bi pa našo trgovino še bolj pospeševala. Za ustanovitve take šole bi se morali zavzeti vsi slovenski poslanci — ne le primorski — in potem bi bil uspeh gotov! Stvar je ne le z gospodarskega, ampak tudi z narodnega stališča jako važna, zakaj tuje šole vcepljajo mladini navadno tudi tuji duh. Ponemčevanje in polasčenje našega naroda najbolj pospešujejo nemške in laške šole. Zato se tudi nasprotniki tako krčevito ustavljajo vsaki novi slovenski šoli, obenem pa žrtvujeta kolikor možno društvi „Schulverein“ in „Lega nazionale“ za svoje šole v mešanih, večkrat pa tudi v čisto slovanskih krajih. Prav domoljubno delo bi storili torej tisti nestrpnosti, ki so hrbet obrnili Ciril-Metodovi družbi, ako bi ustanovili lastno šolsko društvo in z njim tudi podpirali razvoj slovenskega šolstva. Le tako bo možno paralizovati zlobne nakane Nemcev in Lahov ter ohraniti domačo grudo lastnim sinovom!

Gibanje na Goriškem.

× Dne 2. t. m. se je vršil v Gorici shod, ki ga je sklical v imenu pripravljalnega odbora tov. Križman. Udeležilo se je tega shoda okoli 100 učiteljev in učiteljic z vse dežele. Pričujoč je bil kot gost tudi g. deželni poslanec in odvetnik dr. H. Tuma.

Na dnevnem redu sta bili dve točki: a) naš položaj in b) resolucija za premeščenje slovenskega učiteljskega iz Kopra v Gorico.

Z ozirom na večjo važnost druge točke so sklenili zborovalci na predlog tov. sklicatelja,

naj se obravnava vprašanje o premestitvi na prvem mestu. Nato da predsednik besedo tov. Rakovščeku s Tolminskega, ki utemeljuje resolucijo brez ozira na narodno stališče, opirajoč se le na pedagoški moment, ki nas sili, da zahtevamo premestitev. K sklepu predlaga izvolitev treh članov v deputacijo, ki naj izroči tozadevno spomenico gosp. namestniku v Trstu.

Nato otvori predsednik debato o Rakovščekovem poročilu. K besedi se oglasi tov. Kutin iz Tolmina, ki pravi, da so stavili laški učitelji v resolucijo tudi točko, da bi bilo v slučaju premeščenja onemogočeno študiranje italijanskih učiteljskih. Ta razlog je popolnoma neumeven, naiven, da, naravnost absurd; drugič navajajo, da bi bilo slovensko učiteljske lahko v Sežani, v Tolminu ali v Solkanu. Če bi pa mi Slovenci proti temu ugovarjali z motivacijo, da ni v navedenih krajih dovolj stanovanj na razpolago, naj država sezida konvikt, v katerem bi stanovali slovenski učiteljski.

Pri sestavi spomenice naj se navedejo razlogi premeščenja in pobijajo naj se argumenti italijanskih učiteljev. Umestno bi bilo tudi, da se pošlje deputacija k našim narodnim voditeljem — mogoče, da store svojo dolžnost. Tudi tov. Bajt govori v tem zmislu. K besedi se oglasi g. deželni poslanec dr. Tuma. Omenja, da smo se učitelji pa tudi politične stranke premalo brigali za učiteljske. Že pred 11 leti se je obrnil v deželnem zboru z interpelacijo na vlado, ki naj ukrene potrebno, da bodo uspehi tudi odgovarjali našim žrtvam za ta zavod. Dobil je od voditelja tukajšnjega glavarstva zagotovilo, da bo podpiral to zadevo. V Koper pošilja vlada same smeti za profesorje, ker ne more svojih ljubljencev nikjer tako lahko protežirati. Zadeva o premeščenju se je pretresovala tudi v deželnem šolskem svetu, a tedanji deželni šolski nadzornik vitez Klodič je bil za Koper, zato ni podpiral dr. Tume. Tudi v ministrskem svetu se je obravnavalo to vprašanje, in predlagatelj je dobil l. 1901. meritorično izjavo, da se ugotovi stavljeni interpelaciji. Politiške stranke same se niso nikoli ogrevale za premestitev učiteljske, ker niso pričakovale od te akcije direktnih koristi. Akademiki in učitelji sta edino zmožna faktorja, da izboljšajo razmere med ljudstvom in sploh v vsem javnem življenju. Dosedaj je v zadevi premeščenja ostalo pri obljubi vlade, da bo študirala to vprašanje. No prišel je drug mož na čelo primorske vlade, in tudi v tem oziru se boljajo razmere. Tudi sklep vlade glede premestitve je njegovo delo. Edina želja dr. Tume je vzgoja našega naroda, potem pride šele drugo na vrsto. V spomenici naj se navede, kateri del dežele da največ učiteljskih in potrebuje največ učiteljev in kopersko mizerijo; poudarja naj se posebno statistični moment. Poleg tega bi bilo dobro, da se obrnemo na gg. državnega poslanca Štreklja in dr. Rybana. Nato se je soglasno sprejela nastopna resolucija: Na zaupnem shodu dne 2. prosinca 1908 zbrano učiteljstvo goriške dežele izreka opravičeno zahtevo, da se premesti slovenski oddelek učiteljskega v šolskem letu 1908/9 v Gorico, ker je to edino primeren kraj za ta kulturni zavod.

V deputacijo so bili izvoljeni tov. Bajt, Rakovšček in Kosovel.

O drugi točki dnevnega reda — o našem položaju — referira tov. Križman: Nezadovoljstvo z obstoječimi razmerami v politiki je rodilo na Goriškem tretjo, agrarno stranko. Učiteljstvo je že na svojem shodu dne 13. junija l. l. simpatično pozdravilo novo stranko. Ta stranka si je ustanovila svoje glasilo „Naš glas“. A tekom časa je voditelj te nove stranke, dr. Franko, izprevidel, da bi ta stranka težko dosegla kakih uspehov, zato se je začela pogajati z napredno in klerikalno stranko. Napredna stranka je odklonila pogajanje s klerikalno, ker jo ločijo načelna nasprotja. Nato so se nadaljevala pogajanja med agrarno in klerikalno stranko. Ker pa ni hotela klerikalna stranka v slučaju priklonjenja dovoliti niti nadaljnega izdajanja „Našega glasu“, niti tega, da bi si ohranila agrarna stranka politično individualnost, ampak hotela popolno spojitve, niso hoteli agrarni delegati nadaljevati pogajanj.

Nato se je otvorila debata o tem poročilu. Prvi se oglasi k besedi „krščanskimi-sleči“ Likar, ki zahteva pojasnila, zakaj se prezira pri vseh akcijah društvo krščansko mislečih učiteljev, ki je del klerikalne stranke.

Odgovori mu tov. Križman, da se kot samostalen faktor z izrazito politično individualiteto pečemo le s samostalnimi učiteljskimi društvi, a njihovega društva ne smatramo za enakopravnega našim, ki se niso podvrgla še nobeni stranki in delamo po svojem prepričanju, ne po komandi drugih. Drugi razlog je ta, da ravnamo kot stan ter se v naših stanovskih zadevah oziramo le na stanovske organizacije, kar pa ni društvo krščansko mislečih, ker so udje tega društva povečini neučitelji. Slednjič preziramo njihovo društvo tudi zaradi predsednika, ki smo ga izključili iz našega društva, ker je delal sramoto vsemu stanu.

V debato je posegel tudi dr. Tuma ter tov. Bajt in Možina, nakar se je sklenilo, da pristopi učiteljstvo k agrarni stranki z deleži lista in s tem, da bo naročevalo strankino glasilo, ga širilo in podpiralo tudi moralno; a to le s pogojem, da ostane stranka samostalna, da bo „Naš glas“ izhajal tudi zanaprej. Stranka bodi popolnoma neodvisna, sme pa sklepati z drugimi strankami poštene kompromise.

Pisarna.

LXIII.

Vprašanje: Na neki večrazrednici v r—škem okraju je zahteval pred božičnimi počitnicami nadučitelj na pregled vse uradne spise, med njimi tudi dnevnik. Domnevam pa, da je dnevnik last razrednika. Ali je torej razrednik primoran oddati v pregled tudi dnevnik?

Odgovor: § 136. novega šolskega in učnega reda dnevnika uima navedenega, pač pa ga v zmislu tega § predpisuje razpis deželnega šolskega sveta kranjskega z dne 31. maja 1902, št. 345, ki ukazuje učiteljstvu, da se mora vestno pripravljati na pouk ter spisovati učno snov za vsak dan in vsako uro posebej v posebnem dnevniku. Dnevnik je torej uradni spis, čeprav nimamo dotične tiskovine zanj. V zmislu § 136. šolskega in učnega reda mora pa paziti šolski vodja, da se uradni spisi pišejo v redu.

Ne zabite „Učiteljskega konvikta!“

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Učiteljski krožek št. Vid pri Ljubljani ima svoj III. sestanek v četrtek, 16. januarja, ob 4. pop., pri „Slepem Janezu“. Posebnih vabil ne bo. Gostje dobro došli! Na snidenje!

Štajersko.

Učiteljsko društvo za Ljutomerski okraj ima svoj občni zbor v četrtek, 16. prosinca, predpoldne po sledečem vzporedju:

1. Zapisnik.
 2. Dopisi.
 3. Poročila: a) tajnikovo, b) blagajnikovo, c) pevovodje, d) knjižničarjevo.
 4. Poročilo odbora za izvenšolsko delovanje. (Mavrič.)
 5. Poročilo poverjenikov listov.
 6. Volitve novega odbora.
 7. Poročilo o seji upravnega odbora „Zveze“ (Tomažič).
 8. Slučajnosti.
- Polnoštevilno udeležbo pričakuje odbor.

Srednješolski vestnik.

Naprosili so nas, naj damo svoj list na razpolago tudi srednješolskemu učiteljstvu, ki ima sicer svojo organizacijo — „Društvo slovenskih profesorjev“ — a nima svojega glasila. Tej želji radi ustrezamo in otvarjamo v ta namen v svojem listu novo rubriko. Srednješolsko učiteljstvo naj se je torej marljivo poslužuje. Ljudskošolsko in srednješolsko učiteljstvo ima vendar skupno nalogo: dvigati kulturo slovenskega naroda.

** Društvo slovenskih profesorjev objavlja: Ljudsko izobraževalno društvo „Akademija“ v Ljubljani prosi člane proforskega društva, naj bi prirejali javna predavanja ne samo v Ljubljani, ampak tudi izven Ljubljane, zlasti na deželi. Imenovano društvo pozivlja svoje člane, naj se odzovejo temu povabilu ter naj prirejajo javna predavanja.

Zahtevajte „Učiteljskega Tovariša“ v vseh lokalih, kamor zahaja učiteljstvo!